

være at nedsætte til det halve, idet der i Udtrykket „indtil videre“ ligger et Forbehold om, at en endelig og afgørende Ordning af dette Forhold siden vil kunne blive drøftet. Over for Sognekommunernes Byrder er det jo meget vanskelige at gribe ind, og navnlig vil det jo have ikke ringe Vanskeligheder at gøre det ved en Statsforanstaltning. Dog foreligger der et Forhold, hvorved jeg tror, at man vilde kunne imødetomme Kravet og det paa en meget naturlig Maade, uden at behynde Statskassen ud over de Beløb, som man i sin Tid havde forudsat, at der skulde medgaa. Der blev paa Finanslovsforslaget i Fjor stillet et Vædringsforslag, der fandt Tilslutning fra alle Sider her i Salen, og jeg antager heller ikke, at det fra nogen Side har mødt reel Modstand, og som gik ud paa, at det Beløb, som der ikke blev disponeret over til Alderdomsunderstøttelse i et Aar, var disponibelt i det følgende. Dette vilde i Djeblippet udgøre en ikke ringe Støtte for Sognekommunerne, medens det naturligvis i Aarens Løb efterhaanden vilde udlignes. Dette fjerde Forslag gaar derfor ud paa, ved særlig Lov at søge gennemført denne Foranstaltning, som væsentlig stødte paa Modstand af formelle Grunde i Fjor, men jeg gaar ud fra, at naar der i Realiteten ikke egentlig habes noget derimod at erindre, at Staten vedkender sig det fulde Omfang af de Forpligtelser, som Loven af 1891 om Alderdomsunderstøttelse forudsatte, vilde man ogsaa med en saglig Forhandling fra alle Sider kunne naa at gennemføre dette. Med Hensyn til de øvrige Foranstaltninger, der kunde blive Spørgsmaal om lige over for den sognekommunale Bestaatning, da foreligger der jo allerede Forslag derom her i Tinget gennem Lovforslaget om den personlige Kommuneafgift, Forslag, der jo gaa ud paa at begrænse Bestaatningen paa Hartornet og aabne Udgang til en større Bestaatning paa Formue og Lejlighed. Det vil dertil vistnok være Anledning til at knytte en Bestemmelse, der noget ændrer Landkommunallovens § 50 paa en saadan Maade, at den vilde være mere anvendelig for Amtene i Retning af at udligne en større eller mindre Del af Amternes Udgifter paa Landkommunerne. Jeg skal ikke nærmere komme ind paa dette, da det jo berører den personlige Kommuneafgift og derfor ikke her er Genstand for noget særligt Forslag.

Det femte Lovforslag, jeg skal tillade mig at anbefale, er et Forslag, der giver Udgang til at afløse Tienden. Vi have jo gentagne Gange her i Tinget, og det gaar jo mange Aar tilbage, gjort Forsøg paa at tilvejebringe en Afløsning af Tienden

gennem almindelige Tvangsforanstaltninger, og vi se jo for øvrigt, at der paa Dagsordenen i Dag netop staar et Forslag, der gaar i den Retning. Jeg skal ikke indlade mig paa nogen Kritik af dette Forslag, det kunde ikke falde mig ind, det vil jo komme senere under Forhandling, men jeg skal ikke nægte, at jeg føler mig temmelig overbevist om, at ethvert Forsøg paa at løse denne Sag ad Tvangsvejen vil vise sig lige saa ufremkommeligt, som det i sin Tid viste sig umuligt at løse Fæstebaandet ved Tvangslov. Skulle vi naa ud over denne Sag, hvis Vægt jeg tilfulde erfordrer, maa det navnlig ske derved, at vi alle maa være enige om, at dersom det kunde lykkes os at udslette Forfælden mellem fri og ufri Jord, saa havde vi gjort et Skridt fremad i social Henseende, som vistnok kunde række temmelig vidt, jeg vil endog saa sige temmelig vidt i politisk Henseende. Altsaa, hvad vi kunne gøre for at opnaa at udslette dette — jeg kunde være tilbøjelig til at sige — Trældomsmærke fra Fortiden, det skulle vi gøre, men ere vi komne, eller komme vi til den Overbevisning, at vi ikke naa at løse dette ad Tvangsforanstaltningernes Vej, saa er der kun det tilbage, at søge at begunstige frivillige Overenskomster om Afløsning af Tienden. Vi ville derigennem naa at undgaa Strid om Bestemmelsen af Tiendens Værdi til en vis Takst, en Værdi, som overmaade vanskeligt lader sig fastsætte saaledes ved Lovgivning, at alle Parter vilde høje sig derfor. Jeg er temmelig overbevist om, at selv den Værdisættelse af Tienden, som vi tidligere have stemt for her i Tinget, og som det ærede Medlem fra Ringkøbing (S. C. Christensen) jo paa ny har bragt i Forslag, vilde være højere end nogen Tiendeheder i Virkeligheden vilde ansætte den til, og paa den anden Side er jeg ogsaa vis paa, at selv det ærede Medlems Forslag andetsteds ikke vilde finde fuld Tilslutning ud fra den Betragtning, at den ikke var høj nok. Jeg tror, at skulle vi naa at rømme, hvad Tienden i Virkeligheden er værd, saa er det den Værdi, som den har i Handel og Vandel, altsaa fri Overenskomst mellem Tiendemodtageren og Tiendehderen, og jeg føler mig temmelig overbevist om, at den Værdi, der paa den Maade vilde fremkomme, vilde ligge ikke saa ganske lidt under den Takst, som vi hidtil have tænkt os. Men lad Tiendeejeren og Tiendehderen derom. Hvad vi fra Lovgivningsmagtens Side kunne gøre, er at træffe saadanne Bestemmelser, der begunstige Opnaelsen af saadanne Overenskomster, og jeg vil der gøre opmærksom paa, at Vanskeligheden ved at